Міністерство охорони здоров'я України
Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

МЕДИЧНА ОСВІТА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

- *ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ*
- *ДОСВІД З ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ*
- *ПОВІДОМЛЕННЯ, РЕЦЕНЗІЇ*
- *З ІСТОРІЇ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ*
- *ЮВІЛЕЇ*

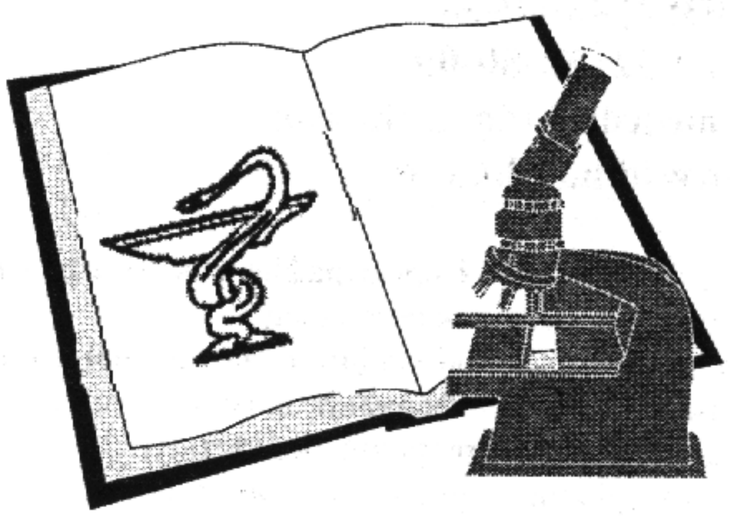

Ministry of Public Health of Ukraine
Ternopil State Medical University by I.Ya. Horbachevsky
National Medical Academy of Post-Graduate Education by P.L. Shupyk

MEDICAL EDUCATION

SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL

4/2009

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор
Вороненко Ю.В.
Заступники головного редактора:
Волосовець О.П.
Ковальчук Л.Я.
Вітенко І.С.

Боднар Я.Я.
Вдовиченко Ю.П.
Гойда Н.Г.
Гощинський В.Б.
Гребеник М.В.
Завальнюк А.Х.
Зозуля І.С.
Кліщ І.М. – відповідальний секретар
Криштопа Б.П.
Мазур П.Є.
Масик О.М.
Мисула І.Р. – відповідальний редактор
Мінцер О.П.
М'ясников В.Г.
Поляченко Ю.В.
Посохова К.А.
Рудик Б.І.
Файфура В.В.
Харченко Н.В.
Хміль С.В.
Шкробот С.І.
Шютц В.
Ярема Н.З.

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Москаленко В.Ф. (Київ)
Бабанін А.А. (Сімферополь)
Балл Г.О. (Київ)
Бондаренко О.Ф. (Київ)
Богатирьова Р.В. (Київ)
Буларчук Л.Ф. (Київ)
Дзяк Г.В. (Дніпропетровськ)
Запорожан В.М. (Одеса)
Зіменковський Б.С. (Львів)
Казаков В.М. (Донецьк)
Ковєшніков В.Г. (Луганськ)
Максименко С.Д. (Київ)
Мороз В.М. (Вінниця)
Нейко Є.М. (Івано-Франківськ)
Орбан-Лембрик Л.Е. (Івано-Франківськ)
Пішак В.П. (Чернівці)
Портус Р.В. (Запоріжжя)
Проданчук М.Г. (Київ)
Скрипніков М.С. (Полтава)
Туманов В.А. (Київ)
Хвисюк М.І. (Харків)
Циганенко А.Я. (Харків)
Чернишенко Т.І. (Київ)
Черних В.П. (Харків)
Чепелєва Н.В. (Київ)
Яценко Т.С. (Черкаси)

МЕДИЧНА ОСВІТА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить з 1999 року

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ 3636

Передплатний індекс: 21885

Відповідно до постанов Президії ВАК України № 2-05/9 від 14.11.01 р. та № 1-05/1 від 15.01.02 р. журнал "Медична освіта" внесений до переліку фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора медичних наук та психологічних наук.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
Журнал "Медична освіта"
Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
Майдан Волі, 1, м. Тернопіль
46001, УКРАЇНА
Тел.: (0352) 43-49-56
Факс: (0352) 52-80-09
E-mail: mededu@tdmu.edu.te.ua
http://www.tdmu.edu.te.ua

За зміст, достовірність і орфографію рекламних матеріалів відповідальність несе рекламодавець.
Редакція не несе відповідальності за достовірність фактів, власних імен та іншої інформації, використаної в публікаціях.
При передруці або відтворенні повністю чи частково матеріалів журналу "Медична освіта" посилання на журнал обов'язкове.

Затверджено вченою радою Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського (протокол № 8 від 24.11.2009 р.)

© Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
© Науково-практичний журнал "Медична освіта"

Редагування і коректура — Мартюк Н.Є.
Технічний редактор — Демчишин С.Т.
Комп'ютерна верстка — Жмурко Г.О.
Дизайн обкладинки — Кушик П.С.

Підписано до друку 22.12.2009. Формат 60×84/8.
Гарнітура Times New Roman Cyr. Друк офсетний.
Ум.др. арк. 5,58. Обл.-вид.арк. 4,61.
Наклад 600. Зам. № 307.

Надруковано в друкарні
Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського
46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1

ЗМІСТ

В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук, І.Ю. Олійник
ДО КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МЕДИЦИНИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА" **5**

О.В. Тяжка, А.М. Антошкіна, Т.В. Починок, В.І. Боброва, М.М. Васюкова, О.П. Вінницька
ДОСВІД КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ ЩОДО ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ **8**

А.В. Горілик, С.І. Терещук, Б.П. Громовик
ВПРОВАДЖЕННЯ КОМБІНОВАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ВИЩОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ **10**

Н.К. Богуцька, С.І. Прунчак
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО ЛІЦЕНЗІЙНОГО ІСПИТУ "КРОК 2. ЗАГАЛЬНА ЛІКАРСЬКА ПІДГОТОВКА" **15**

Н.Є. Лісничук, О.М. Олещук, І.Є. Сахарова
БІОЕТИКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ (ЗА ПІДСУМКАМИ 13-Ї ГРАЦЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "TEACHING MEDICINE – AN INTERPROFESSIONAL AGENDA") **18**

Ю.Ф. Педанов, А.І. Гоженко, Р.Ф. Макулькін
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ" У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ В УКРАЇНІ Й ЛЮКСЕМБУРЗІ **20**

Н.В. Рокіцька, М.І. Бобак, Г.Р. Бобак
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ОВОЛОДІННЯ МІЖКУЛЬТУРНИМ СПІЛКУВАННЯМ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ **22**

А.С. Сон, В.В. Добровольський, Ю.І. Горанський, Г.В. Перькова, Т.В. Хомицька
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ НЕРВОВИХ ХВОРОБ **25**

О.Г. Кметь, І.І. Заморський, Н.Д. Філіпець, Т.І. Кметь, А.Є. Петрюк
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ПЕДІАТРІЯ" В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ **28**

А.С. Сон, В.В. Добровольський, Ю.І. Горанський, Г.В. Перькова, Т.В. Хомицька, О.М. Стоянов, О.П. Лебідь, І.Г. Чемересюк, О.В. Хрущ
ВЛАСНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ НЕРВОВИХ ХВОРОБ **30**

Н.І. Рега, С.О. Ястремська, І.М. Салайда
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ТА БАКАЛАВРІВ-ФІЗІОТЕРАПЕВТІВ У САКСІОНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (НІДЕРЛАНДИ) **34**

Н.І. Рега, І.М. Салайда
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЩОТИЖНЕВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФІЗІОТЕРАПЕВТІВ У САКСІОНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (НІДЕРЛАНДИ) **37**

УДК 61 : 378.147

ДО КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МЕДИЦИНИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА"

В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук, І.Ю. Олійник

Буковинський державний медичний університет, Чернівці

ON THE CONCEPT OF TRAINING BACHELORS OF MEDICINE IN SPECIALITY "LABORATORY DIAGNOSTICS"

V.P. Pishak, Yu.T. Akhtemiychuk, I.Yu. Oliynyk

Bucovynian State Medical University, Chernivtsi

Розглянуто питання концепції підготовки бакалаврів медицини за спеціальністю "Лабораторна діагностика". Увагу зосереджено на необхідності розробки на основі Галузевих стандартів Типових навчальних програм та написанні підручників з ряду дисциплін.

The question on the concept of training bachelors of medicine in speciality "Laboratory diagnostics" has been considered. The attention is focused on the necessity of elaborating of standard syllabi and compiling manuals in a number of subjects on the basis of Branch standards.

Вступ. Нові технології в охороні здоров'я, складне сучасне обладнання, комп'ютерна техніка, нові методи діагностики, контроль динаміки патологічного процесу, точність і швидкість діагнозу, контроль за результатами лікування та прогноз залежать не тільки від досвіду і суми знань клініциста, а й від ефективності роботи лабораторної служби, без тісного контакту з якою важко уявити успішну діяльність лікаря в будь-якій галузі практичної медицини [1, 2]. Це вимагає більш високого рівня професійної освіти, підвищення ступеня компетентності та кваліфікації лаборанта [2]. Саме таким лаборантом може стати випускник вищого медичного або фармацевтичного закладу освіти з кваліфікацією "бакалавр медицини" [3].

Основна частина. Згідно з планом реформування змісту освіти, нової редакції Закону України "Про вищу освіту" [4], підготовка лаборанта (бакалавра медицини) за спеціальністю "Лабораторна діагностика" здійснюється вищими медичними навчальними закладами III-IV рівня акредитації. Клінічний потенціал лабораторної діагностики має кілька джерел (рис. 1). Знання анатомії, фізіології, біохімії в умовах норми та при патологічних станах дають можливість виявити зміни хімічного та клітинного складу біологічних систем організму. Фізика, хімія, біологія є джерелом методичних прийомів для виявлення компонентів досліджуваного об'єкта та визначення їх кількості. Тісна взаємодія з клінічною медициною дозволяє перевірити на практиці реальну діагностичну цінність теоретичних уявлень та аналітичні якості лабораторних методів дослідження. Раціональне використання цих методів дозволяє будувати стратегію і тактику отримання лабораторної інформації про стан організму і застосовувати її в інтересах діагностики захворювань, а також контролю за лікуванням хворих.

Безсумнівно, що рівень підготовки спеціалістів будь-якого профілю у навчальному закладі визначають науково-педагогічні кадри. Питання підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації постійно знаходиться у центрі уваги Буковинського державного медичного університету. На сьогодні в БДМУ сформувався високий кадровий потенціал: на 449,15 посадах фактично працює 494 фізичні особи [5] професорсько-викладацького складу, серед них 65 докторів наук, 51 професор, 152 доценти, всього 257 кандидатів наук.

В арсеналі університету лише за 2007-2008 рр. 147 патентів на корисну модель. За останні два роки співробітниками університету опубліковано 1667 наукових статей та 1855 тез. Видано 39 монографій, 10 підручників, 79 навчальних посібників, 6 методичних рекомендацій, 9 інформаційних листів. Розроблено та подано до друку 39 нововведень, з яких 19 внесено до Державного реєстру галузевих нововведень.

© В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук, І.Ю. Олійник

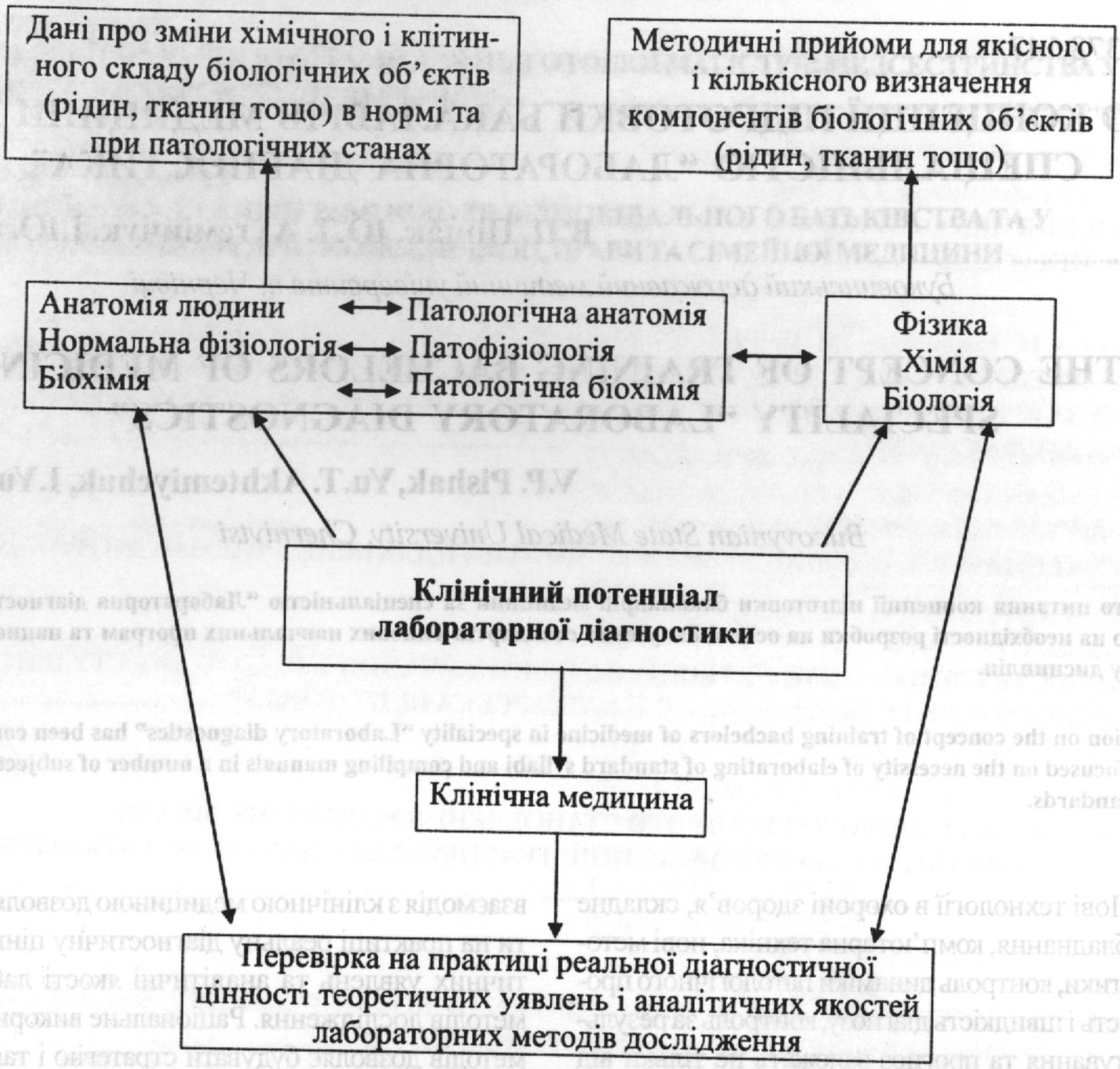

Рис. 1. **Джерела клінічного потенціалу лабораторної діагностики.**

Підготовку фахівців за спеціальністю "Лабораторна діагностика" здійснюють кафедри: анатомії людини; анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії; медичної біології, генетики та гістології; фізіології; біологічної фізики та медичної інформатики; медичної хімії; мікробіології та вірусології; патологічної фізіології; патоморфології та судової медицини; акушерства та гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології; пропедевтики внутрішніх хвороб, клінічної імунології та алергології; догляду за хворими та вищої медсестринської освіти; медицини катастроф та військової медицини з курсом фізичного виховання та здоров'я; фармакології; гігієни та екології; психології та соціології; суспільних наук та українознавства; соціальної медицини та організації охорони здоров'я. Викладацький склад цих кафедр представляють 22 доктори наук і 87 кандидатів наук.

Навчальний процес на кафедрах університету проводиться з використанням сучасних методів технічного забезпечення навчання. Міжкафедральні комп'ютерні класи активно використовуються як для проведення практичних і лабораторних занять, так і вихідного та підсумкового контролю набутих студентами знань. Для цього розроблені відповідні програми і підготовлені викладачі для роботи з комп'ютерами. Крім цього, на кафедрах широко використовуються і традиційні методи навчання.

За свою 65-річну історію Буковинський державний медичний університет є потужним науковим центром, а за останні десятиліття в ньому склалася низка наукових шкіл, які набувають популярності як в Україні, так і в ближньому та далекому зарубіжжі. Тому сьогодні можна із глибоким переконанням стверджувати, що наш навчальний заклад має необхідне матеріально-технічне, кадрове та навчально-методичне забезпечення для підготовки бакалаврів зі спеціальності "Лабораторна діагностика".

Лаборант-бакалавр на відміну від лаборанта медичного виконує такі функції [2]: обіймає керівні посади; володіє технікою проведення всіх видів загальноклінічних, гематологічних, цитологічних, біохімічних, імунологічних, санітарно-гігієнічних, бактеріологічних досліджень; оцінює та інтерпретує результати досліджень при патологічних процесах залежно від віку і статі

пацієнтів; здійснює консультативний взаємозв'язок з лікарями відділень стаціонару, поліклініки, СЕС з питань інтерпретації показників для оцінки стану здоров'я пацієнта, правильності діагностики, ефективності лікування та прогнозу на майбутнє; проводить розрахунки оцінки ефективності діяльності лабораторій; забезпечує організацію та проведення персоналом внутрішньо- та міжлабораторного контролю якості діяльності лабораторій; забезпечує проведення педагогічного процесу, пов'язаного з підготовкою та перепідготовкою медичних лаборантів; проводить наукові експерименти відповідно до новітніх технологій, методик і оформляє наукові роботи у вигляді доповідей, статей, тез тощо.

З наведеного випливає, що лаборант-бакалавр повинен мати глибоку фундаментальну підготовку, яка вкрай необхідна для цього фаху взагалі і для можливого продовження навчання на лікаря-лаборанта зокрема.

Закон України "Про вищу освіту" [4] зобов'язує вищі навчальні заклади України, зокрема медичні, розробити нове навчально-методичне забезпечення відповідно до Державних стандартів вищої освіти. Отже, виникла необхідність осмислення і обґрунтування методології, методичних та організаційних підходів до створення нового покоління Типових навчальних програм з дисциплін [6], зокрема з професійно-орієнтованих для лаборантів-бакалаврів: патологічної анатомії з секційним курсом та патогістології.

Нині у навчальному процесі відбувається справжня експансія технологічних засобів та інформаційних технологій. Застосування технічних засобів, безсумнівно, відіграє позитивну роль у виконанні багатьох функцій: демонстраційних, інноваційних, рахункових, аналітичних, синтезуючих, контролюючих. При використанні комп'ютерних технологій виникає проблема комунікаційної компетентності, поява реальної небезпеки переносу технічного контакту із комп'ютером на людські взаємини [7]. Інновація не тотожна знанню, тим більше творчості. Комп'ютеризація не повинна негативно впливати, спричиняти зниження фундаментальних аспектів освіти, пригнічувати творчий потенціал.

Навчальний процес є поєднанням трьох основних елементів: по-перше, це педагог, викладач, який володіє знаннями з конкретної навчальної дисципліни і має хист для того, щоб ці знання передати іншій людині; по-друге, це студент, який має певну підготовку та бажання сприйняти, засвоїти знання, які йому хоче передати викладач, і нарешті, по-третє, це підручник, який мав би допомогти виконувати функції, про які було сказано вище, і викладачу, і студенту. Власне, останні якраз і відсутні з фахових для лаборантів-бакалаврів дисциплін, зокрема патологічної анатомії з секційним курсом та патогістології. Фаховий підручник вищого навчального закладу є основою навчально-методичного комплексу відповідної дисципліни, тому повинен повністю відповідати програмі і тематичному плану дисципліни, бути професійно і науково змістовним, структурованим, викладення матеріалу доступним, забезпечувати можливість самоконтролю засвоєння матеріалу студентом. А вже доцільним додатком до підручника є електронна книга (CD) з відео- та аудіоінформацією і контролюючою програмою, що суттєво підвищує засвоєння теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни.

Висновки: 1. Буковинський державний медичний університет має необхідне матеріально-технічне, кадрове та навчально-методичне забезпечення для підготовки бакалаврів зі спеціальності "Лабораторна діагностика".

2. Визріла нагальна потреба розробки Типових навчальних програм для лаборантів-бакалаврів з професійно-орієнтованих дисциплін: патогістології та патологічної анатомії з секційним курсом.

3. Вимагають негайної підготовки, розробки та написання відповідно до новоствореної Типової навчальної програми підручники з патогістології та патологічної анатомії з секційним курсом для лаборантів-бакалаврів.

Література

1. Сыволап В.В., Григорьева З.Е., Куличенко В.И. Об организации преподавания клинической лабораторной диагностики на II-IV курсах по специальности "Лабораторная диагностика" на кафедре пропедевтики внутренних болезней // Запорожский медиц. журнал. – 2008. – Т. 1, № 2. – С. 172-173.

2. Шегедин М.Б., Смачило І.С. Перспективи розвитку спеціальності "Лабораторна діагностика" // Клін. фармація. – 2002. – Т. 6, № 1. – С. 20-22.

3. Черних В.П., Жупанець І.А., Пропіснова В.В. Основні положення концепції підготовки бакалаврів медицини за спеціальністю "Лабораторна діагностика" в Національній фармацевтичній академії України // Клін. фармація. – 2001. – Т. 5, № 2. – С. 3-7.

4. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002.

5. Пішак В.П., Іващук О.І. Підсумки наукової роботи Буковинського державного медичного університету за 2008 рік // Бук. мед. вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С. 3-11.

6. Широбоков В.П., Остапюк Л.І. Методичні засади розробки типових навчальних програм нового покоління // Медична освіта. – 2003. – № 2. – С. 225-227.

7. Степченко Д.І. Інновація та якість підготовки фахівців у вищій школі // Вища школа. – 2002. – № 1. – С. 42-48.